

при едновременен контрол върху излишното ограничаване на степените на свобода поради включването на много факторни променливи в модела. Популярен метод за определяне на порядъка r на лаговите стойности е и използването на формула, представяща r като функция на дължината на изследвания ред (Schewert, 1989). Широко популярен е и последователният дедуктивен метод на Hall (1994), включващ повече лагови стойности, които се елиминират последователно, докато остане модел, в който последният лаг е статистически значим.

Важен въпрос е и правилното определяне на вида на детерминистичния тренд - правилният избор на описващата го функция. Maddala (1998) подчертава, че неправилният избор на функцията, описваща централната тенденция, изкуствено извежда на преден план стохастичен тренд или точно обратното - прави трудно неговото установяване. Неадекватното определяне на вида на тренда води до изместване на стохастичното разпределение на статистическата характеристика на хипотезата и оттам до намаляване на мощността на критерия с увеличаване на обема на извадката (Peggon, 1998). Ето защо адекватното отразяване на детерминистичния тренд е важна предпоставка и за установяването на наличието на стохастичен тренд (Campbell, Peggon, 1991). Тестовете за единични корени предполагат наличието на линеен детерминистичен тренд. Линеината форма, която на пръв поглед изглежда нецелесъобразна за икономически временни редове, се оказва подходяща, ако се работи с логаритмичната трансформация на изследвания временен ред. Приложението на логаритмичната трансформация на изходните данни има и икономически основания, тъй като изчислените първи последователни разлики на логаритмуваните стойности представляват темп на прираст на изследваното явление.

Приложението на тестовете на Дики и Фулър за установяване на вида на тренда е илюстрирано чрез използването на динамичния ред на валутния курс. Резултатите са представени в табл. 2¹. Тестът е приложен в два варианта - съответно с включването на свободен член и без него, тъй като икономическото естество на изследваното явление не дава основание да се предположи, че се проявява тенденция на нарастване или намаление. Този извод се потвърждава и от диаграмата на развитие, представена на фиг. 1.

¹ Обработката на данните е направена с пакета EViews 3.1.